

ЕТИЧКИ КОДЕКС АРХИВИСТА

1. Архивисти треба да чувају интегритет архивске грађе и да на тај начин гарантују да она наставља да буде трајно и поуздано сведочанство прошлости.

Примарни задатак архивиста јесте очување интегритета докумената који су им поверени на бригу и чување. У извршавању ове дужности они морају да воде рачуна о легитимним, мада понекад међусобно супротстављеним, правима и интересима послодаваца, власника, особа које се спомињу у документима и корисника, прошлих, садашњих и будућих. Објективност и непристрасност архивиста су мера њихове професионалности. Они морају да се одупиру сваком притиску, без обзира одакле долазио, коме је циљ манипулација сведочанством или прикривање или искривљавање чињеница.

2. Архивисти вреднују, одабирају и чувају архивску грађу у њеном историјском, правном и административном контексту, поштујући, дакле, принцип провенијенције, тако што ће сачувати изворне односе међу документима и омогућити да се они јасно уоче.

Архивисти делују у складу с општеприхваћеним начелима и праксом. Архивисти морају да обављају своје задатке и своје функције у складу с архивистичким начелима у односу на настајање, руковање и располагање регистратурском и архивском грађом, укључујући електронске и мултимедијске записе, затим у односу на одабирање и преузимање докумената ради њиховог коначног смештаја у архиве, у односу на безбедност, чување и заштиту архивске грађе о којој брину, у односу на сређивање, описивање, објављивање и обезбеђивање доступности тих докумената. Архивисти треба непристрасно да вреднују документа, да заснивају свој суд на темељном познавању административних потреба својих установа као и политике пријема архивске грађе у својим установама. Они треба да сређују и описују документе који су одабрани за чување у складу с архивистичким начелима (нарочито у складу с начелом провенијенције и начелом првобитног реда) и општеприхваћеним стандардима, и то што раније, у складу с могућностима. Архивисти треба да преузимају архивску грађу у складу с циљевима и могућностима својих установа. Они не требају да захтевају или да прихватају преузимање грађе кад би то могло да угрози интегритет или безбедност докумената; они треба да сарађују како би обезбедили да се документа сместе у најприкладније депое. Архивисти треба да сарађију у циљу повраћаја архивске грађе.

3. Архивисти треба да чувају веродостојност докумената током архивске обраде, заштите и коришћења.

Архивисти морају да обезбеде да архивска веродостојност докумената, укључујући и електронске или мултимедијске записе, не буде умањена у току архивистичког рада на одабирању, сређивању и пописивању, заштити и коришћењу. Свако одабирање спроводи се у складу с пажљиво утврђеним поступцима и критеријумима. Замена оригинала другим облицима треба да се изврши у светлу правне, истините и информативне вредности документа. Када су документи чије коришћење подлеже ограничењима привремено уклоњени из фасцикле, та чињеница треба да се саопшти кориснику.

4. Архивисти треба да обезбеде континуирану доступност и разумљивост докумената.

Архивисти треба да одабирају документа за трајно чување или за уништење првенствено да би сачували битно сведочанство о деловању особе или установе која их је створила или прикупила, али исто тако имају у виду да се интереси истраживача мењају.

Архивисти морају да буду свесни да преузимање докумената сумњивог порекла, ма како занимљива, може да подстиче незакониту трговину. Они треба да сарађују са својим колегама и службама надлежним за хватање и гоњење особа осумњичених за крађу архивске грађе.

5. Архивисти треба да воде документацију о својим поступцима при обради архивске грађе како би били у стању да их оправдају.

Архивисти треба да се залажу за исправну примену канцеларијског пословања током животног века докумената и да сарађују са ствараоцима регистратурске грађе при употреби нових облика записа и праксе увођења нових информационих технологија. Они не треба да брину само о прикупљању постојећих докумената, већ и да обезбеде да постојећи информациони и архивски системи од самог почетка уграде одговарајуће поступке који ће омогућити да се сачувају вредни документи. Архивисти који преговарају са службама које предају документа или са власницима докумената треба да се залажу за поштене одлуке засноване на, кад год је то могуће, пуном уважавању следећих фактора: овлашћењу за предају, поклон или откуп; финансијском договору и користи; плану сређивања и обраде; ауторском праву и условима коришћења. Архивисти треба да чувају трајно документа о преузимању архивске грађе, чувању и целокупном обављеном архивском раду на њој.

6. Архивисти треба да промовишу најширу, истоветну доступност архивске грађе свим корисницима.

Архивисти треба да израђују одговарајућа општа и посебна информативна средства за сву архивску грађу коју чувају. Они треба непристрасно да свима пруже савете и да користе сва расположива средства како би свима обезбедили уједначени ниво услуге. Архивисти треба љубазно да одговарају, да настоје да помогну, код свих разумних питања која се односе на архивску грађу коју чувају и да подстичу њено коришћење у највећој могућој мери, а у складу са политиком установе, заштитом грађе, законским одредбама, правима појединаца и споразумима са дародавцем. Потенцијалним корисницима треба да објасне о постојећим ограничењима коришћења и да их праведно примењују. Архивисти треба да сузбијају неразумна ограничења у приступу и коришћењу архивске грађе, али могу предложити или прихватити као услов за преузимање јасно утврђена ограничења с привременим трајањем. Они треба искрено да размотре и непристрасно да примене све договоре постигнуте у време преузимања, али, у интересу либерализације приступа, они би требали поново да преговарају о условима у складу са промењеним околностима.

7. Архивисти треба да поштују и слободу приступа и приватност, и да поступају у оквирима законских прописа на снази.

Архивисти треба да воде рачуна да приватност правних и физичких лица, као и државна безбедност буду обезбеђени без уништавања информација, нарочито када се ради о електронским архивама где су промене

и брисање података уобичајена пракса. Они морају да поштују приватност особа које су створиле документа, или на која се документа односе, нарочито када те особе немају утицаја на одлуке о коришћењу и располагању документима.

8. Архивисти требају да користе посебно поверење које им је указано за добро свих и да избегавају да се користе својим положајем за властиту или било чију неоправдану добит.

Архивисти треба да су суздржавају од било каквих активности које би могле да угрозе њихов професионални интегритет, објективност и непристрасност. Они не требају из своје делатности да извлаче било какве финансијске или друге личне користи које би могле да буду на штету установе, корисника и колега. Архивисти не требају да скупљају оригинална документа или да учествују у било каквој трговини документима у своје име. Треба да избегавају делатности које би у јавности могле да изазову утисак сукоба интереса. Архивисти могу да користе архивску грађу своје установе за лична истраживања и објављивања, само уколико се такав посао обавља под истим условима под којима раде сви остали корисници архивске грађе. Они не смеју да откривају нити да користе информације до којих су дошли радом на архивској грађи којој је приступ ограничен. Не смеју да допусте да њихов лични интерес за истраживање или објављивање дође у сукоб са професионалним или административним обавезама због којих су запослени. Када користе архивску грађу своје установе, архивисти не смеју да користе своје сазнање о необјављеним резултатима појединих истраживача а да их претходно не обавесте о својој намери да се њима послуже. Архивисти могу да износе своје оцене и мишљења о радовима других у својој области, укључујући и радове настале на основу докумената који се чувају у својим институцијама. Архивисти не смеју да допуштају никоме изван своје стреле да се меша у њихове послове и обавезе.

9. Архивисти морају да настоје да достигну највиши професионални ниво систематичним и сталним обнављањем свог знања из области архивистике и разменом резултата својих истраживања и искустава.

Архивисти треба да настоје да развијају своје стручно знање и да се оспособљавају, да доприносе напретку архивистике и да обезбеде да они, чије образовање или обуку надгледају, буду оспособљени за компетентно обављање својих задатака.

10. Архивисти треба да унапређују заштиту и коришћење светске архивске баштине кроз сарадњу с припадницима властите и других струка.

Архивисти треба да настоје да појачају сарадњу и да избегавају сукобе с колегама, да решавају проблеме подстицањем поштовања архивистичких стандарда и професионалне етике. Архивисти сарађују с представницима сродних струка у духу међусобног поштовања и разумевања.

INTERNATIONAL COUNCIL ON ARCHIVES
CONSEIL INTERNATIONAL DES ARCHIVES
MEĐUNARODNI ARHIVSKI SAVET

Etički kodeks arhivista (Code of ethics/Code de deontologie)
usvojio je Međunarodni arhivski savet
na 13. Međunarodnom kongresu arhivista,
održanom u Pekingu od 2. do 6. septembra 1996.

Prevod s engleskog originala
ICA